

विद्यालय शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगसम्बन्धी निर्देशिका, २०६८

नेपालको अन्तरिम संविधान २०६३ ले शिक्षालाई मौलिक हकको रूपमा व्यवस्था गरेको सन्दर्भमा राष्ट्रिय पाठ्यक्रम प्रारूप, २०६३ ले राखेको उद्देश्य पूरा गर्न र सूचना प्रविधिलाई सबै जनतासम्म पुऱ्याउन विद्यालयहरूलाई इन्टरनेट सञ्जालमा जोड्न तथा विद्यालय क्षेत्र सुधार योजना, २००९-२०१५ ले अगाडि सारेको नीतिअनुरूप सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगबाट विद्यालय शिक्षाको गुणस्तर सुधार गरी सहरी तथा ग्रामीण, सुगम तथा दुर्गम र निजी तथा सामुदायिक विद्यालयहरूबीच देखिएको शैक्षिक गुणस्तरको दूरी घटाउन एवम् विश्व ज्ञानभण्डारमा विद्यार्थीको पहुँच विस्तार गरीउनीहरूको सिकाइको दायरा फराकिलो पार्न वाञ्छनीय भएकोले शिक्षा नियमावली, २०५९ को नियम १९२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी शिक्षा मन्त्रालयबाट यो निर्देशिका जारी गरिएको छ ।

१.सङ्क्षिप्त नाम र प्रारम्भ

१.१ यस निर्देशिकाको नाम “विद्यालय शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगसम्बन्धी निर्देशिका, २०६९” रहेको छ ।

१.२ यो निर्देशिका तुरुन्त प्रारम्भ हुने छ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसागले अर्को अर्थ नलागेमा यो निर्देशिकामा

२.१ “मन्त्रालय” भन्नाले शिक्षा मन्त्रालय सम्भन्नुपर्छ ।

२.२ “ऐन” भन्नाले शिक्षा ऐन (संशोधनसहित), २०२८ सम्भन्नुपर्छ ।

२.३ “नियमावली” भन्नाले शिक्षा नियमावली (संशोधनसहित), २०५९ सम्भन्नुपर्छ ।

२.४ “संस्था” भन्नाले कानुनबमोजिम अधिकार प्राप्त निकायमा दर्ता भएका गैरसरकारी संस्था वा सामाजिक संस्था, सार्वजनिक वा निजी शैक्षिक गुठी, सहकारी संस्था वा कम्पनी वा यस्तै किसिमले कानुनबमोजिम कृत्रिम व्यक्तिको हैसियत प्राप्त संस्था वा निकाय सम्भन्नुपर्छ ।

२.५ “विभाग” भन्नाले शिक्षा विभाग सम्भन्नुपर्छ ।

२.६ “कार्यालय” भन्नाले जिल्ला शिक्षा कार्यालय सम्भन्नुपर्छ ।

२.७ “स्रोतकेन्द्र” भन्नाले जिल्लाभित्र विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रमा रहेका विद्यालयहरूलाई पेसागत सहयोग पुऱ्याउन सञ्चालन भएका शैक्षिक स्रोतकेन्द्र सम्भन्नुपर्छ ।

२.८ “विद्यालय” भन्नाले अनुमति स्वीकृति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका आधारभूत तथा माध्यमिक विद्यालय सम्भन्नुपर्छ । यो शब्दले खुला तथा वैकल्पिक विद्यालय समेतलाई जनाउछ ।

२.९ “पेसाविद्” भन्नाले सूचना तथा प्रविधिको क्षेत्रमा डिग्री, डिप्लोमा प्राप्तगरी वा अनुभवबाट सो क्षेत्रमा दखल हासिल गरी काम गरिरहेका व्यक्ति सम्भन्नुपर्छ ।

२.११ “सामुदायिक अध्ययन केन्द्र” भन्नाले अनौपचारिक शिक्षा केन्द्रबाट वा जिल्ला शिक्षा कार्यालयमार्फत स्वीकृति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सम्भन्नुपर्छ ।

२.११ “शैक्षिक तालिम केन्द्र” भन्नाले शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्रअन्तर्गत सञ्चालित शिक्षक तालिम केन्द्र सम्भन्नुपर्छ ।

३. उद्देश्यहरू

- ३.१ सहरी तथा ग्रामीण, सुगम तथा दुर्गम र निजी तथा सामुदायिक विद्यालयहरूबीच देखिएको डिजिटल डिभाइड कम गर्ने
- ३.२ विश्वव्यापी रूपमा उपलब्ध शैक्षिक स्रोत सामग्रीहरूमा इन्टरनेट वा सी.डी. हस्तान्तरणमार्फत विद्यालय एवम् विद्यार्थीहरूको पहुँचमा विस्तार गर्ने
- ३.३ अध्ययन एवम् शिक्षणमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगबाट सामुदायिक विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्ने

४. शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग निर्देशक समिति

शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगसम्बन्धी आवश्यक नीतिगत मार्गदर्शन तथा अन्तर मन्त्रालय समन्वय गर्न देहायबमोजिमका सदस्यहरू रहेको एक समिति रहने छ :

(क)	राष्ट्रिय योजना आयोगका सदस्य (शिक्षा हेर्ने)	- अध्यक्ष
(ख)	प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयका सचिव एकजना	- सदस्य
(ग)	सचिव, अर्थ मन्त्रालय	- सदस्य
(घ)	सचिव, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय	- सदस्य
(ङ)	सचिव, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय	- सदस्य
(च)	सचिव, स्थानीय विकास मन्त्रालय	- सदस्य
(छ)	सचिव, शिक्षा मन्त्रालय	- सदस्य
(ज)	सहसचिव, योजना महाशाखा, शिक्षा मन्त्रालय	- सदस्य
(झ)	अध्यक्ष, नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण	- सदस्य
(ञ)	डिन, शिक्षा शास्त्र सङ्काय त्रिभुवन विश्वविद्यालय	- सदस्य
(ट)	प्रबन्ध निर्देशक, नेपाल टेलिकम	- सदस्य
(ठ)	सूचना तथा सञ्चार क्षेत्रमा काम गरेका सङ्घ संस्थाबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी समितिबाट मनोनीत गरेका ५ जना	- सदस्य
(ड)	सहसचिव, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन महाशाखा शिक्षामन्त्रालय	- सदस्य सचिव

यस समितिको बैठक कम्तीमा तीन महिनाको एक पटक र अध्यक्षको निर्देशनबमोजिम आवश्यकताअनुसार जुनसुकै समयमा बोलाउन सकिने छ । समितिले बैठक र अन्य कार्यविधि आफै तय गर्ने छ ।

५. शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग निर्देशक समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुने छ

- (क) शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगसम्बन्धी नीति निर्माण गर्ने
- (ख) विद्यालय एवम् शिक्षण संस्थाहरूमा सूचना प्रविधिको पहुँच विस्तार गर्न विभिन्न मन्त्रालय एवम्सम्बद्ध निकायहरूबीच समन्वय गर्ने
- (ग) शिक्षामा सूचना प्रविधिको प्रयोग बारे पर्न आएका समस्या समाधानको निमित्त विभिन्न मन्त्रालय निकाय र मातहत समितिहरूलाई मार्गदर्शन गर्ने

६. शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग व्यवस्थापन समिति

शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धमा आवश्यक विभिन्न कार्यहरू व्यवस्थापन गर्न देहायबमोजिमका सदस्यहरू रहेको एक समिति रहने छ ।

(क)	सचिव, शिक्षा मन्त्रालय	- अध्यक्ष

(ख) सहसचिव, योजना महाशाखा, शिक्षा मन्त्रालय	- सदस्य
(ग) सहसचिव, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन महाशाखा शिक्षा मन्त्रालय	- सदस्य
(घ) महानिर्देशक, शिक्षा विभाग	- सदस्य
(ङ) कार्यकारी निर्देशक, पाठ्यक्रम विकास केन्द्र	- सदस्य
(च) कार्यकारी निर्देशक, शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र	- सदस्य
(छ) परीक्षा नियन्त्रक, परीक्षा नियन्त्रण कार्यालय	- सदस्य
(ज) निर्देशक, अनौपचारिक शिक्षा केन्द्र	- सदस्य
(झ) प्रतिनिधि, राष्ट्रिय योजना आयोग	- सदस्य
(ञ) प्रतिनिधि, अर्थ मन्त्रालय	- सदस्य
(ट) प्रतिनिधि, विश्वविद्यालय अनुदान आयोग	- सदस्य
(ठ) सूचना तथा सञ्चार विशेषज्ञ वा यस क्षेत्रमा कार्य गरेका सङ्घसंस्थाको तर्फबाट समितिले मनोनयन गरेका तीन जना	- सदस्य
(ड) निर्देशक, योजना तथा अनुगमन महाशाखा शिक्षा विभाग	- सदस्य-सचिव

समितिको बैठक कम्तीमा दुई महिनाको एक पटक र अध्यक्षको निर्देशनबमोजिम आवश्यकताअनुसार जुनसुकै समयमा बोलाउन सकिने छ। समितिले अन्य कार्यविधि आफै तय गर्ने छ।

७. शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग व्यवस्थापन समिति काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुने छः

७.१ समन्वय, साझेदारी र सहकार्य

- (क) राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय सङ्घसंस्था, गैरआवासीय नेपाली सङ्घ तथा व्यक्तिहरू र नेपालस्थित तथा विदेशमा रहेर सहयोग गर्न चाहने विज्ञहरूसँग समेत सहकार्य गरी आर्थिक तथा प्राविधिक एवम् विशेषज्ञ स्रोत परिचालनमा साझेदारी र सहकार्य गर्ने
- (ख) शैक्षिक संस्थाहरूमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी पूर्वाधार विकासगर्न अन्तर मन्त्रालय र यस क्षेत्रमा कार्यरत निकाय तथा संस्थाहरूबीच समन्वय गर्ने
- (ग) दूरसञ्चार प्राधिकरणसँग सहकार्य गरी सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी सेवा प्रदायकहरूलाई विद्यालय तथा शिक्षण संस्थाहरूका निमित्त त्यस्तो सेवा सहूलियत दरमा उपलब्ध गराउन प्रोत्साहन गर्ने
- (घ) नेपाल टेलिकमलगायत सूचना तथा सञ्चार प्रविधिका सेवा प्रदायकहरूसँग सहकार्य गरी विद्यालय र शैक्षिक संस्थाहरूमा सम्भव भएसम्म बढी ब्रोड ब्यान्डको सेवा सहूलियत दरमा उपलब्ध गराउन पहल गर्ने

७.२ शैक्षिक संस्थाहरूमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी पूर्वाधार विकास गर्ने

- (क) शिक्षण संस्थाहरूमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको पूर्वाधार सम्बन्धी विद्यमान अवस्थाको विद्यालयगत विवरण तयार गर्ने
- (ख) कम्प्युटर उपलब्ध भएका विद्यालयहरूको पूर्वाधार सुदृढीकरण र कम्प्युटर उपलब्ध नभएका विद्यालयहरूको पूर्वाधार विकास योजना तयार गर्ने
- (ग) विभिन्न सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी निकाय एवम् सामाजिक संस्थाहरू र विद्यालय स्वयं समेत सँगको साझेदारी र सहकार्यमा सामुदायिक विद्यालयहरूमा कम्प्युटर र सूचना तथा सञ्चार उपकरण व्यवस्था गर्ने

- (घ) मन्त्रालयअन्तर्गत दूर शिक्षा केन्द्र र प्रत्येक जिल्ला शिक्षा कार्यालयअन्तर्गत शैक्षिक तालिम केन्द्र वा अगुवा स्रोत केन्द्रमा केन्द्रीय तथा जिल्ला कन्ट्रोल सर्भर एवम् सहजीकरणका लागि प्राविधिक जनशक्तिसहित सशक्त समन्वय एकाइ स्थापना गर्ने
- (ङ) स्रोत केन्द्रहरू सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरू र खुला विद्यालयहरूमाफत आम समुदायहरूलाई समेत सूचना तथा प्रविधिमा पहुँच पुऱ्याउन आवश्यक पूर्वाधार विकास गर्ने
- (च) स्रोत केन्द्र वा सेवा उपलब्ध भएका विद्यालयहरूमाफत इन्टरनेट सञ्जालमा नसमेटिएका विद्यालयहरूको निमित्त डिजिटल शिक्षण सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने

७.३ शैक्षिक संस्थाहरूमा इन्टरनेट सुविधा विस्तार गर्ने

- (घ) वर्ल्ड समिट अन इन्फरमेसन सोसाइटीको घोषणाअनुरूप विद्यालय र सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूमाफत सबै नेपाली सामुदायमा इन्टरनेटको पहुँच विकास गर्न नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणसँग सहकार्य गरी गुरुयोजना तयार गर्ने
- (ङ) इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरूसँग समन्वय र साभेदारी गरी विद्यालयहरूमा इन्टरनेट सुविधा विस्तार गर्ने
- (च) इन्टरनेट सेवा प्रदायकहरूबाट सेवा पुऱ्याउन नसकेका स्थानमा रहेका विद्यालयहरूमा त्यस्तो सेवाको पहुँच विस्तार गर्न वायरलेस नेटवर्क विस्तार गर्ने संस्था तथा व्यक्तिहरूसँग सहकार्य गर्ने
- (छ) जोडिएको इन्टरनेट सेवालाई निरन्तर चालु राख्ने

७.४ शिक्षणसिकाइ प्रक्रियामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग गर्न सक्ने शिक्षक तथा व्यवस्थापन गर्न सहजीकरण गर्न सक्ने अन्य जनशक्ति तयार गर्ने

- (क) प्रत्येक विद्यालयमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गर्नसक्ने शिक्षक र केन्द्र तथा जिल्लामा त्यस कार्यालाई सहजीकरण गर्न सक्ने जनशक्ति पहिचान गर्ने
- (ख) आवश्यकतामा आधारित सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी सीप विकासका लागि तालिम सामग्रीहरू विकास गर्ने
- (ग) शिक्षकहरूको पेसागत विकास कार्यक्रमसँग सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी तालिमलाई आबद्ध गर्ने
- (घ) शैक्षिक तालिम केन्द्र वा अगुवा स्रोत केन्द्र तथा शिक्षा सङ्कायअन्तर्गत रहेका क्याम्पसहरूको सवलीकरण गरी शिक्षकहरू लाई शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गर्न सक्ने बनाउन अभियानकै रूपमा तालिम सञ्चालन गर्ने
- (ङ) खण्ड (घ) बमोजिमको व्यवस्थाबाट समेट्न नसकेका शिक्षकहरूको निमित्त सरकारी, गैरसरकारी तथा निजी क्षेत्रका तालिम प्रदायकहरूसँगको सहकार्यमा तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने
- (च) कार्यक्रम कार्यान्वयनमा प्रभावकारिताका लागि संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

७.५ विद्यालय पाठ्यक्रममा आधारित अन्तरक्रियात्मक डिजिटल शिक्षणसिकाइ सामग्रीहरू विकास र प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने

- (क) हालसम्म सरकारी, गैरसरकारी र निजीक्षेत्रहरूबाट विकास भएका डिजिटल समेत विभिन्न शिक्षणसिकाइ सामग्रीहरू राष्ट्रिय पाठ्यक्रमअनुसार भए-नभएको परीक्षण गर्ने
- (ख) खण्ड (क) बमोजिमका विभिन्न डिजिटल पाठ्यसामग्रीहरू लाई सम्बन्धित विकासकर्ता (डेभेलोपर) सँग समन्वय गरी पाठ्यक्रमअनुरूप अनुकूलन गर्ने

(ग) सम्भाव्य सबै साभेदारहरूसँग साभेदारी र सहकार्य गरी पाठ्यक्रममा आधारित थप अन्तरक्रियात्मक डिजिटल शिक्षणसिकाइ सामग्रीहरू विकास गर्ने

(घ) तयार भएका डिजिटल शिक्षणसिकाइ सामग्रीहरूलाई व्यापक रूपमा प्रयोग गर्ने व्यवस्था मिलाउने

७.६ सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग मार्फत आमजनतामा शिक्षा र विकाससम्बन्धी सूचनामा पहुँच पुऱ्याउन देहायबमोजिमको व्यवस्था गर्ने

(क) पहिलो चरणमा जिल्ला सभर रहेका तालिम केन्द्र वा अगुवा स्रोतकेन्द्र तथा दोस्रो चरणमा सबै स्रोतकेन्द्र एवम् सामुदायिक अध्ययन केन्द्रहरूमार्फत आम नागरिकहरूले समेत शैक्षिक सूचनामा पहुँच पाउन सक्ने प्रबन्ध मिलाउने

(ख) खण्ड (क) बमोजिम पहुँच प्राप्त भएपछि तेस्रो चरणमा सबै विद्यालय मार्फत सम्बन्धित सेवाक्षेत्रका जनताहरूलाई समेत सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सेवा प्राप्त गर्न सक्ने व्यवस्था गर्ने

७.६ परम्परागत शिक्षामा सहयोग पुऱ्याउन सूचनातथा सञ्चार प्रविधिमा आधारित ई-पुस्तकालय विकास गर्न देहायबमोजिमको व्यवस्था गरिने छ

(क) शिक्षामा कार्यरत विभिन्न संस्था एवम् निकायहरूबाट हालसम्म विकास गरिएका ई-पुस्तकालयका सञ्जालहरूलाई मन्त्रालयले केन्द्रस्तरमा स्थापना गर्ने ई-पुस्तकालय सञ्जालको केन्द्रीय सभरसँग जोड्ने

(ख) मुलुकका विभिन्न भागमा छरिएर रहेका विद्यालय शिक्षा स्रोतकेन्द्र सामुदायिक अध्ययन केन्द्र र पुस्तकालयहरूलाई ई-पुस्तकालय सञ्जालमा जोड्ने

(ग) इन्टरनेट सुविधा पुगेका विद्यालयहरूमा समेत ई-पुस्तकालय सञ्जाल क्रमशःविस्तार गर्दै लग्ने

८. शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग जिल्ला कार्यान्वयन समिति

शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धमा जिल्लास्तरमा विभिन्न निकायहरूविच समन्वय गर्न र यस निर्देशिकाले व्यवस्था गरेबमोजिमका क्रयाकलापहरू कार्यन्वयन गराउन देहायबमोजिमका सदस्यहरू रहेको एक समिति रहने छ ।

(क) जिल्ला शिक्षा अधिकारी - अध्यक्ष

(ख) जिल्ला प्रशासन कार्यालयका अधिकृत प्रतिनिधि - सदस्य

(ग) जिल्ला विकास समितिका अधिकृत प्रतिनिधि - सदस्य

(घ) जिल्ला नेपाल टेलिकमको प्रमुख - सदस्य

(ङ) जिल्ला स्थित सूचना तथा सञ्चार प्रविधि विज्ञहरूमध्ये समितिबाट मनोनीत २ जना - सदस्य

(च) जिल्ला स्थित शैक्षिक तालिम केन्द्र वा अगुवा स्रोत केन्द्रको प्रमुख - सदस्य-सचिव

यस समितिले यो निर्देशिकाको उद्देश्य कार्यान्वयनका लागि आफ्नो कार्यविधि आफै तय गर्न सक्ने छ ।

९. शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रयोग जिल्ला कार्यान्वयन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ

(क) जिल्लाभित्रका विद्यालय एवम् शैक्षिक संस्थाहरू मा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने

(ख) जिल्लाभित्र सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सञ्चालन गर्ने सेवा प्रदायकहरूबीच समन्वय गर्ने

- (ग) जिल्लाभित्र सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको सञ्चालन गर्ने सबै विद्यालय र केन्द्रीय सर्भरबीच प्रत्यक्ष सम्पर्क (लिङ्क) हुने गरी जिल्ला सदरमुकाम स्थित शैक्षिक तालिम केन्द्र वा अगुवा स्रोत केन्द्रमा जिल्ला सर्भर स्थापनाका साथै जिल्ला ई-पुस्तकालयको सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने

१०. शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिसम्बन्धी कार्यक्रम समन्वय कार्यान्वयन र सहजीकरणका लागि सबन्धित विभिन्न निकायहरूको जिम्मेवारी देहायबमोजिम हुने छ

१०.१ शिक्षा मन्त्रालय

- (क) समन्वय समितिको सचिवालयको रूपमा कार्य गर्ने शिक्षामा सूचना प्रविधिको प्रयोगका निमित्त स्रोत साधन जुटाउने
- (ख) शिक्षामा सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा संलग्न हुने मन्त्रालय मातहत विभिन्न निकायहरूको कार्यमा समन्वय गर्ने
- (ग) शिक्षामा सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा मन्त्रालय मातहत कार्यालयहरूबाट भएको कार्यको वार्षिक प्रतिवेदन तयार गर्ने

१०.२ शिक्षा विभाग

- (क) शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धमा मन्त्रालयअन्तर्गतका निकायहरू बीच समन्वय गर्ने
- (ख) शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धमा जिल्ला र विद्यालयहरूको निमित्त स्रोत साधन जुटाउन प्रबन्ध गर्ने
- (ग) शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगका विषयमा आवश्यक कम्प्युटर सफ्टवेयर विकास गर्ने व्यवस्था मिलाउने
- (घ) केन्द्रीय समन्वय समिति र मन्त्रालयले तोकेका अन्य कार्य गर्ने
- (ङ) शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगको निमित्त केन्द्रीय ई-पुस्तकालय सर्भर र वेबसाइट स्थापना तथा सञ्चालन गर्ने
- (च) शिक्षा मन्त्रालयबाट तोकिएका अन्यकार्यहरू गर्ने

१०.३ शैक्षिक जनशक्ति विकास केन्द्र

- (क) शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग सम्बन्धमा विद्यालयका शिक्षक तथा शैक्षिक व्यवस्थापक हरूलाई तालिम दिने
- (ख) खुला सिकाइ र दूरशिक्षासँग सम्बन्धित तयार भएका सम्पूर्ण पाठ्य सामग्रीहरू सूचना तथा प्रविधिको माध्यम द्वारा विद्यार्थी तथा जिज्ञासुहरूको पहुँचमा पुऱ्याउने
- (ग) मन्त्रालयबाट तोकेबमोजिमका अन्य कार्य गर्ने

१०.४ पाठ्यक्रम विकास केन्द्र

- (क) शिक्षामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगको निमित्त पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकमा आधारित डिजिटल शिक्षणसिकाइ सामग्री तयार गर्ने
- (ख) खुला स्रोतमा आधारित सिकाइ सामग्रीहरूको खोज गरी राष्ट्रिय पाठ्यक्रम अनुरूप अनुकूलन गर्ने
- (ग) तयार भएका डिजिटल, शिक्षा विभागमा स्थापित ई-पुस्तकालय सर्भरमा राखी सञ्जालमा समेटिएका सबै विद्यार्थी एवम् जिज्ञासुहरूको पहुँचमा पुऱ्याउने
- (घ) मन्त्रालयबाट तोकेबमोजिमका अन्यकार्य गर्ने

१०.५ अनौपचारिक शिक्षा केन्द्र

- (क) आम नागरिकहरूको साक्षरता सामाग्रीमा पहुँच बढाउन अनौपचारिक शिक्षा केन्द्र र अन्य विभिन्न निकाय तथा संस्थाहरूबाट निर्मित साक्षरता सामाग्रीहरूलाई अन्तरक्रियात्मक रूपमा डिजिटाइज गर्ने
- (ख) खण्ड (क) बमोजिम डिजिटाइज गरिएका र अन्य स्रोतबाट उपलब्ध सामग्रीहरू समेटलाई आवश्यक अनुकूलन गरी शिक्षा विभागको केन्द्रीय सर्भरमा राखी सञ्जालले समेटेका सबै विन्दुबाट त्यसको प्रयोग गर्न सक्ने व्यवस्था मिलाउने
- (ग) मन्त्रालयले तोकेबमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने

१०.६ क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालय

- (क) क्षेत्रभित्रका विद्यालय र शैक्षिक संस्थाहरू तथा सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रदायकहरू बिच समन्वय गर्ने
- (ख) क्षेत्रभित्रका सूचना तथा सञ्चार प्रविधि प्रदायकहरू र शैक्षिक संस्थाहरू बीच समन्वय गर्ने
- (ग) शिक्षा मन्त्रालय र विभागबाट तोकिएका अन्य कार्यहरू गर्ने

१०.७ जिल्ला शिक्षा कार्यालय

- (क) जिल्ला भित्रका विद्यालय एवम् शैक्षिक संस्थाहरूमा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगको व्यवस्था मिलाउने
- (ख) जिल्लाभित्र सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूमा इन्टरनेट सेवा प्राप्तिका लागि जोड कोषमा आधारित अनुदान प्रदान गर्ने
- (ग) शिक्षा मन्त्रालय, विभाग तथा क्षेत्रीय शिक्षा निर्देशनालयबाट तोकिएका अन्य कार्यहरू गर्ने

१०.८ शैक्षिक तालिम केन्द्र तथा अगुवा स्रोत केन्द्र

- (क) जिल्लाका सूचना तथा सञ्चार प्रविधि सञ्जाल पुगेका विद्यालय एवम् शैक्षिक संस्था र केन्द्रमा रहेको शिक्षा विभागमा रहेको केन्द्रीय सर्भरबीच सम्बन्ध स्थापना (लिङ्क) हुने गरी जिल्ला ई-पुस्तकालय सर्भर सञ्चालन गर्ने
- (ख) पुस्तकालय र ई-पुस्तकालयसम्बन्धी तालिम दिने

१०.९ स्रोत केन्द्र तथा सामुदायिक अध्ययन केन्द्र

- (क) गाउँ विकास समिति वा नगरपालिकाका वडाभित्रका विद्यालयहरूमा इन्टरनेट सुविधा पुगेको अवस्थामा इन्टरनेटमार्फत शिक्षामा सूचना तथा प्रविधिको प्रयोगको निमित्त सहजीकरण गर्ने,
- (ख) इन्टरनेट सेवा नपुगेका विद्यालयहरूको हकमा सि.डी. हस्तान्तरणमार्फत डिजिटल पाठ्य सामग्रीको पहुँच बढाउन सहयोग गर्ने,
- (ग) शिक्षणसिकाइ प्रक्रियामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोगको निरन्तर अनुगमन तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।

१०.१० विद्यालय

- (क) शिक्षणसिकाइ प्रक्रियामा सूचना तथा सञ्चार प्रविधिको प्रयोग गरी गुणस्तरीय शिक्षामा अभिवृद्धि गर्ने
- (ख) तोकेबमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने

११. विविध : निर्देशिकाको व्याख्या तथा संशोधन देहायबमोजिम हुने छ

११.१ व्याख्या: यो निर्देशिकाको कुनै विषय कार्यन्वयनमा अस्पष्टता भएमा मन्त्रालयले आवश्यक व्याख्या गर्न सक्ने छ ।

११.२ यो निर्देशिकामा संशोधन गर्नुपर्ने भएमा नियमावलीको व्यवस्थाभित्र रही मन्त्रालयले गर्न सक्ने छ ।